
Sytuacja na rynku kredytowym wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

---

I kwartał 2005

Podsumowanie wyników ankiety

- **Polityka kredytowa:** w IV kwartale 2004 r. większość banków nie zmieniła kryteriów i warunków udzielania kredytów zarówno dla przedsiębiorstw jak i gospodarstw domowych.
- **Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki odnotowały wzrost popytu na kredyty w sektorze przedsiębiorstw, najsilniejszy na kredyty długoterminowe w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Wzrost popytu był większy niż w poprzednim kwartale.
- **Główne przyczyny zmian popytu na kredyty dla przedsiębiorstw:** banki ponownie wskazywały, że popyt zwiększył się głównie w wyniku wzrostu zapotrzebowania na finansowanie inwestycji i aktywów obrotowych. Wyniki innych badań ankietowych wskazują jednak, że nadal większość przedsiębiorstw redukuje swój dług w bankach, co sprawia, że wzrost popytu nie przekłada się na wzrost akcji kredytowej.
- **Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych:** banki odnotowały wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych. Wzrost popytu był większy niż w poprzednim kwartale, w szczególności w segmencie kredytów mieszkaniowych.
- **Przyczyny zmian w polityce kredytowej:** banki, które łagodziły politykę kredytową, jako przyczynę, najczęściej wymieniały wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych instytucji.
- **Przewidywania zmian polityki kredytowej:** większość banków nie zamierza zmieniać polityki kredytowej w I kwartale 2005 r., jednak wśród banków, które zmienią warunki i kryteria przyznawania kredytów, przeważa tendencja do ich łagodzenia, w szczególności w odniesieniu do kredytów krótkoterminowych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz do kredytów konsumpcyjnych w sektorze gospodarstw domowych.
- **Przewidywania zmian popytu na kredyty:** większość banków przewiduje dalszy wzrost popytu na kredyty w I kwartale 2005 r., zarówno w sektorze przedsiębiorstw jak i w sektorze gospodarstw domowych.

Syntetyczne wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona na przełomie grudnia 2004 r. i stycznia 2005 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 80,7%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwnie tendencje. Zgodnie z przyjętą metodologią, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodologii obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

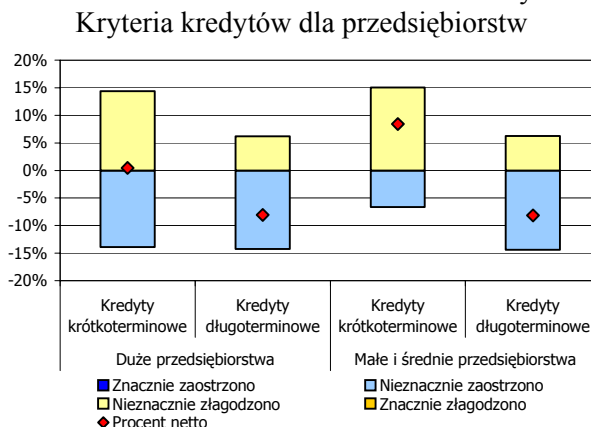
Poniżej przedstawiono **tendencje** w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w IV kwartale 2004 r., jak również przewidywania banków na I kwartał 2005 r.

Przedsiębiorstwa

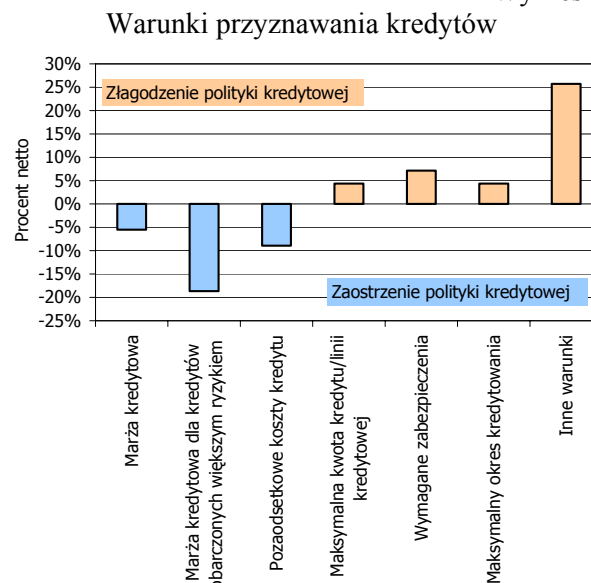
W IV kwartale 2004 r. **większość banków (ponad 70% ważonych aktywami liczby banków) nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw**. Wśród banków, które zmieniły kryteria nieznacznie przeważała tendencja do ich zaostrzania w odniesieniu do kredytów długoterminowych (zob. wykres 1). W porównaniu do III kwartału 2004 r. zmienił się kierunek zmian w polityce kredytowej w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw w odniesieniu do kredytów długoterminowych. W poprzednim kwartale banki częściej łagodziły kryteria w tym segmencie.

Wśród banków, które zmieniły politykę kredytową, banki, które zaostrzyły kryteria i warunki przyznawania kredytów, najczęściej zwiększały marżę kredytową dla kredytów obarczonych większym ryzykiem. Złagodzone zostały natomiast kryteria przyznawania kredytów dla firm budowlanych i developerskich (zob. wykres 2).

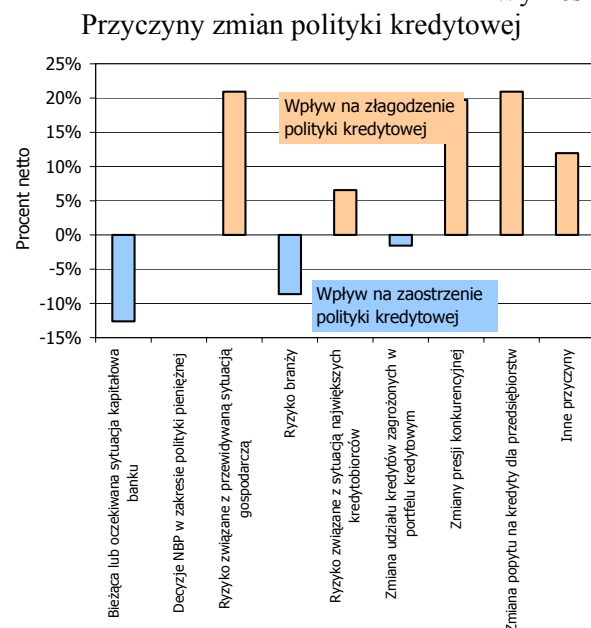
Wykres 1

Wykres 2

Wykres 3

Wśród banków, które zmieniły politykę kredytową w sektorze przedsiębiorstw, następujące czynniki miały porównywalny wpływ na łagodzenie kryteriów przyznawania kredytów: zmniejszenie ryzyka związanego z przewidywaną sytuacją gospodarczą, zwiększenie presji ze strony konkurencji, brak wzrostu popytu na kredyty dla przedsiębiorstw wbrew oczekiwaniom z poprzedniego kwartału. Do zastrzeżenia polityki kredytowej w największym stopniu przyczyniło się czynniki związane z sytuacją kapitałową banku (zob. wykres 3). Wpływ pozostałych czynników nie uległ znaczącej zmianie.

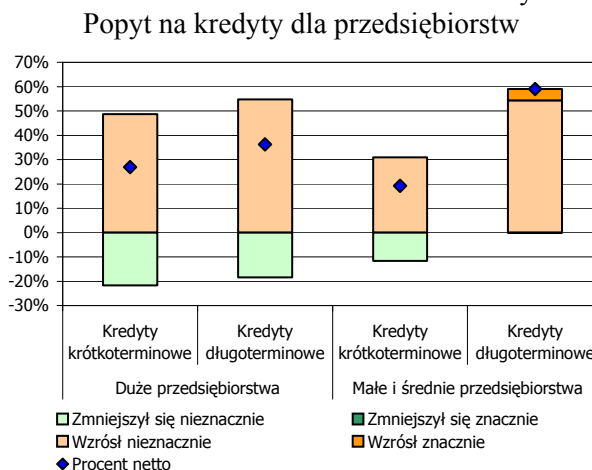
W IV kwartale 2004 r. po kwartalnej przerwie banki ponownie zanotowały wzrost popytu na kredyt w sektorze przedsiębiorstw, najsilniejszy w segmencie kredytów długoterminowych dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Choć część banków odczuła nieznaczny spadek popytu na kredyty, szczególnie w sektorze dużych przedsiębiorstw, odsetek banków, które odnotowały wzrost popytu przeważał w każdej kategorii (zob. wykres 4). Najsilniejsza tendencja do wzrostu popytu dotyczy segmentu kredytów długoterminowych dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

W porównaniu do poprzedniego kwartału większy odsetek banków deklarował wzrost popytu na kredyty we wszystkich kategoriach, jednak w przypadku kredytów długoterminowych dla sektora dużych przedsiębiorstw, zwiększył się również nieznacznie odsetek banków, które zanotowały spadek popytu.

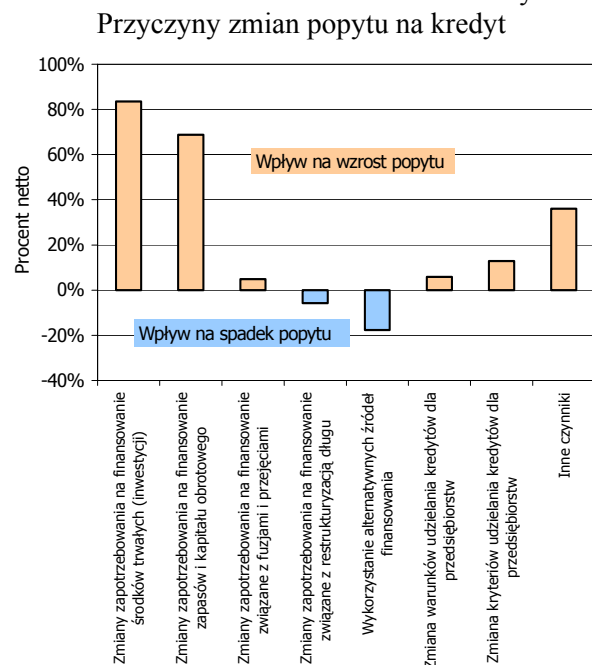
Podobnie, jak w poprzednim kwartale, do wzrostu popytu najbardziej przyczynił się wzrost zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji (zob. wykres 5). W porównaniu do poprzedniego kwartału znaczenie tych czynników wzrosło. Wśród innych czynników istotne znaczenie miało uruchomienie kredytów przeznaczonych na finansowanie inwestycji objętych dotacjami z funduszy Unii Europejskiej.

Banki uznały, że do spadku popytu na kredyty dla przedsiębiorstw w największym stopniu przyczyniło się wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania. Najczęściej ban-

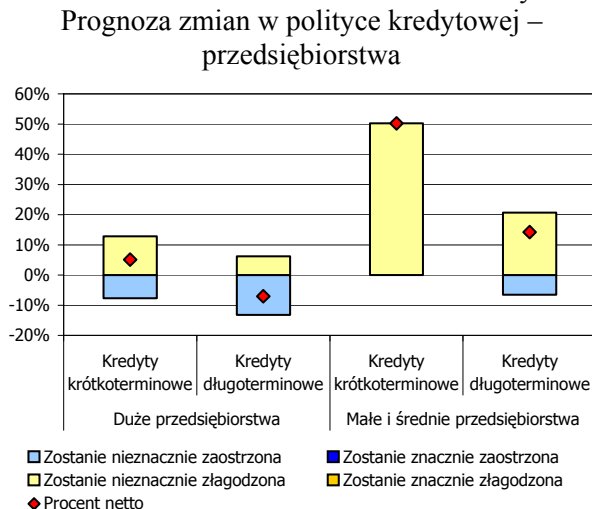
Wykres 4

Wykres 5

Wykres 6

ki wymieniały wykorzystanie przez przedsiębiorstwa środków własnych i kredytów w innych bankach (zob. wykres 5).

Powrót odczuwanego przez banki wzrostu popytu na kredyt w sektorze przedsiębiorstw oraz rozkład przyczyny zmian popytu sugeruje, że coraz więcej przedsiębiorstw zgłasza zapotrzebowanie na finansowanie z banków w związku z podejmowanymi inwestycjami. Wzrost zanotowanego przez banki wzrostu popytu nie przekłada się jednak na wzrost akcji kredytowej. Wyniki innego badania ankietowego wskazują, że nadal przeważają przedsiębiorstwa, które redukują zobowiązania wobec banków, nad tymi, które zamierzają zwiększyć zadłużenie (por. Syntetyczna ocena kondycji przedsiębiorstw... , I kwartał 2005 r., NBP).

Banki nie przewidują znaczących zmian w polityce kredytowej w I kwartale 2005 r. w większości kategorii kredytów. Połowa banków zamierza natomiast nieznacznie złagodzić kryteria przyznawania kredytów krótkoterminowych dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 6). Warto zauważyć, że wzrost popytu w tym segmencie kredytów był najniższy (zob. wykres 4).

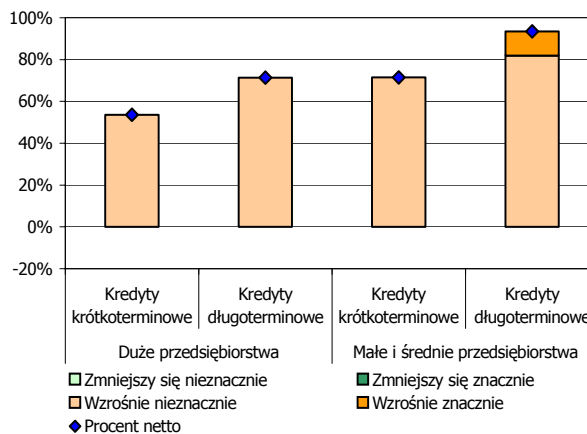
W porównaniu do przewidywań zmian polityki kredytowej z poprzedniego kwartału, nieznacznie osłabła tendencja do łagodzenia polityki kredytowej w doniesieniu do kredytów krótkoterminowych dla sektora dużych przedsiębiorstw i w odniesieniu do kredytów długoterminowych dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Banki przewidują, że wzrost popytu na kredyty w sektorze przedsiębiorstw utrzyma się w I kwartale 2005 r. Żaden bank nie przewiduje w tym okresie spadku popytu, a odsetek banków przewidujących wzrost popytu na kredyty długoterminowe w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw jest najwyższy od początku prowadzenia badań (zob. wykres 7).

W poprzednim kwartale przewidywania banków odnośnie popytu na kredyty dla przedsiębiorstw były bardzo podobne.

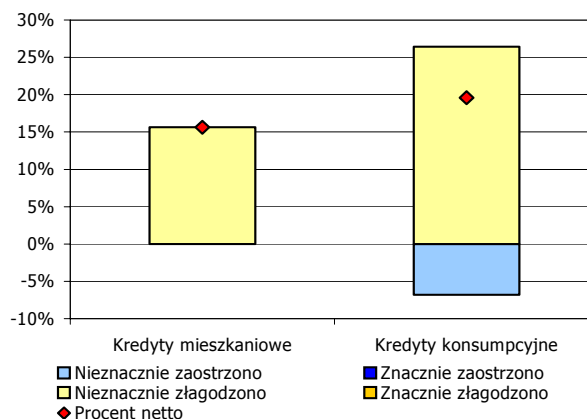
Wykres 7

Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw – prognoza

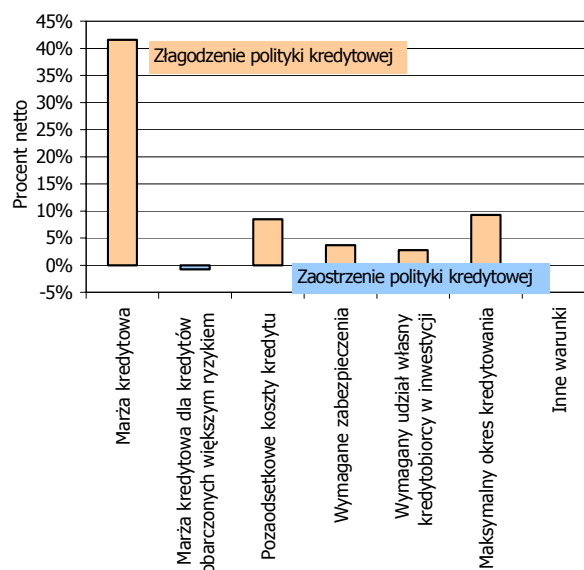
Wykres 8

Kryteria kredytów dla gospodarstw domowych

Wykres 9

Warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych

Gospodarstwa domowe

W IV kwartale 2004 r. **większość banków (84,4% ważonej aktywami liczby banków w segmencie kredytów mieszkaniowych i 66,8% - w segmencie kredytów konsumpcyjnych) nie zmieniła kryteriów przyznawania kredytów dla gospodarstw domowych.** Banki, które zmieniły politykę kredytową, na ogół łagodziły kryteria, chociaż część banków zaostrzyła nieznacznie kryteria przyznawania kredytów w segmencie kredytów konsumpcyjnych (zob. wykres 8).

W porównaniu do poprzedniego kwartału wzrósł odsetek banków, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych.

Podobnie jak w poprzednim kwartale **banki, które zmieniły warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych najczęściej zmniejszały marżę kredytową.** Zmiany pozostałych elementów polityki kredytowej banków były zdecydowanie rzadsze (zob. wykres 9).

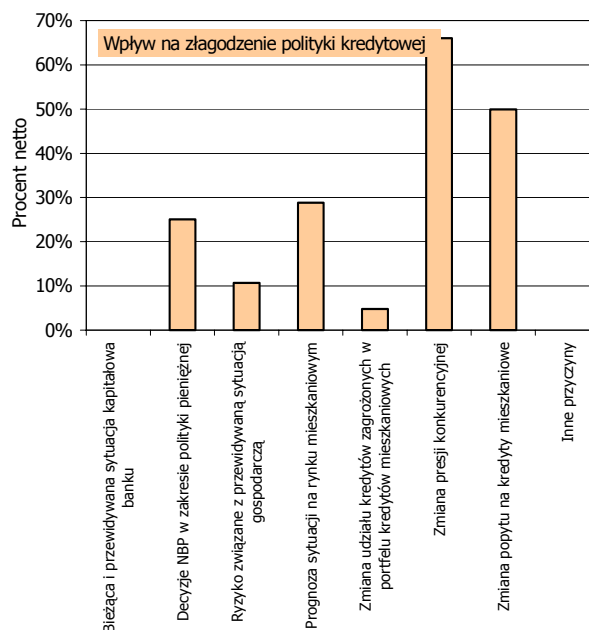
Największy wpływ na złagodzenie warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych miał wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków oraz niższy niż oczekiwano popyt na kredyty mieszkaniowe. Nieco słabszy wpływ na złagodzenie polityki kredytowej miała również prognoza sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz decyzje w zakresie polityki pieniężnej (zob. wykres 10).

W porównaniu do poprzedniego kwartału znacznie zmniejszył się wpływ prognozowanej sytuacji na rynku mieszkaniowym na złagodzenie polityki kredytowej. W ocenie banków zmienił się też kierunek wpływu decyzji w zakresie polityki pieniężnej – w poprzednim kwartale decyzje te przyczyniły się do nieznacznego zaostrzenia polityki kredytowej przez banki.

Banki, które złagodziły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych, najczęściej obniżały wymagania w zakresie zabezpieczeń oraz zmniejszały marżę kredytową (zob. wykres 11). W poprzednim kwartale marża kredytowa była najczęściej łagodzonej warunkiem przyznawania kredytów. Wzrosło również znaczenie marży kredytowej dla kredytów obarczonych większym ryzykiem w łagodzeniu

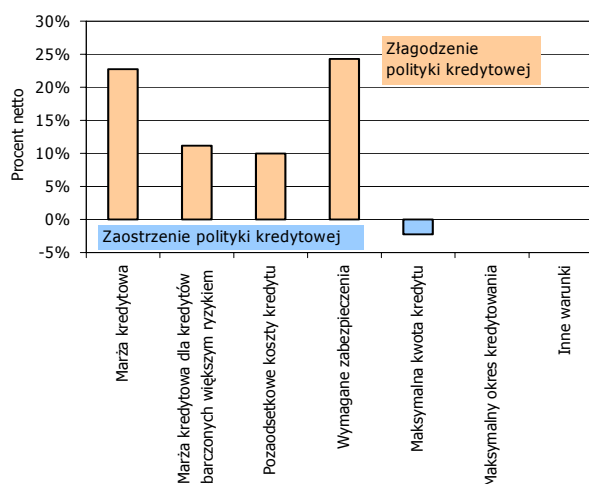
Wykres 10

Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

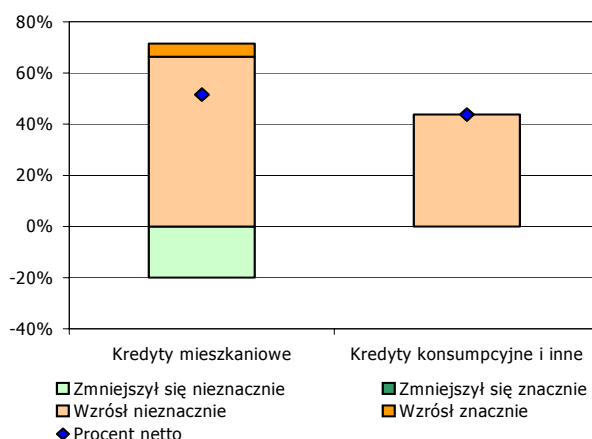
Wykres 11

Warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych

Wykres 12

Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych

polityki kredytowej banków.

Najważniejszą przyczyną złagodzenia polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów konsumpcyjnych był wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków i niebankowych instytucji finansowych (zob. wykres 13). W porównaniu do poprzedniego kwartału wpływ tego czynnika na złagodzenie polityki kredytowej zmniejszył.

Wyniki ankiety sugerują, że wzrost konkurencji ze strony innych instytucji finansowych jest nadal główną przyczyną złagodzenia polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów dla gospodarstw domowych (zob. wykresy 10 i 13).

W IV kwartale 2004 r. zwiększył się popyt na kredyty dla gospodarstw domowych, zarówno konsumpcyjne jak i mieszkaniowe. Oznacza to, że po kwartalnej przerwie popyt na kredyty mieszkaniowe w sektorze ponownie wzrósł, mimo że część banków zanotowała jego spadek. Żaden z banków nie odnotował natomiast spadku popytu na kredyty konsumpcyjne. W tej kategorii kredytów większość banków nie odnotowała zmian w popycie w porównaniu z poprzednim kwartałem. (zob. wykres 12).

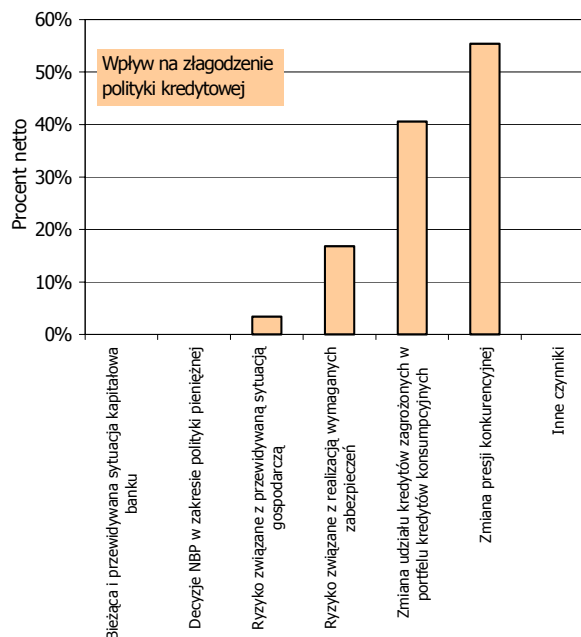
W poprzednim kwartale wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych był słabszy, w szczególności w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych.

Zdaniem tych banków, które odnotowały wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe, do wzrostu popytu przyczyniło się, podobnie jak w poprzednim kwartale, złagodzenie polityki kredytowej, prognozy odnośnie sytuacji na rynku mieszkaniowym oraz poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (zob. wykres 14). Wpływ tych czynników na wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe był podobny w poprzednim kwartale.

W ocenie banków na popyt na kredyty konsumpcyjne najsilniej oddziaływało zwiększenie zapotrzebowania na finansowanie zakupu papierów wartościowych. Było to związane z finansowaniem zakupu akcji PKO BP S.A. na przełomie października i listopada 2004 r. Do wzrostu popytu przyczynił się również wzrost zapotrzebowania na finansowanie dóbr trwałego użytku (zob. wykres 15), chociaż w stopniu mniejszym niż w poprzednim kwartale.

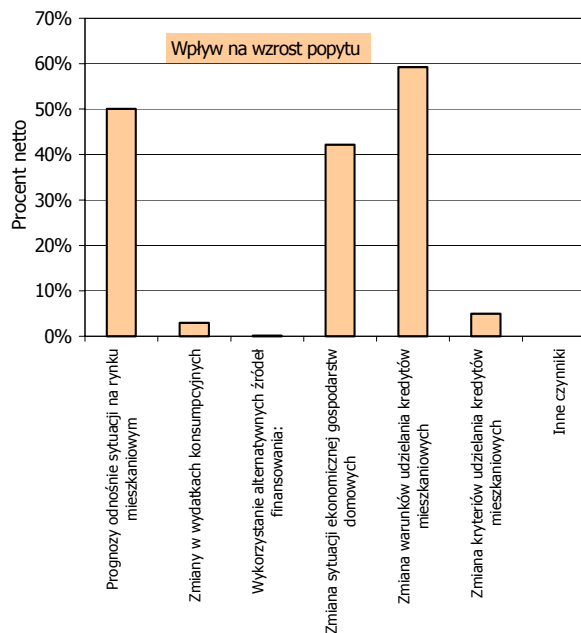
Wykres 13

Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

Wykres 14

Przyczyny zmian popytu na kredyty mieszkaniowe

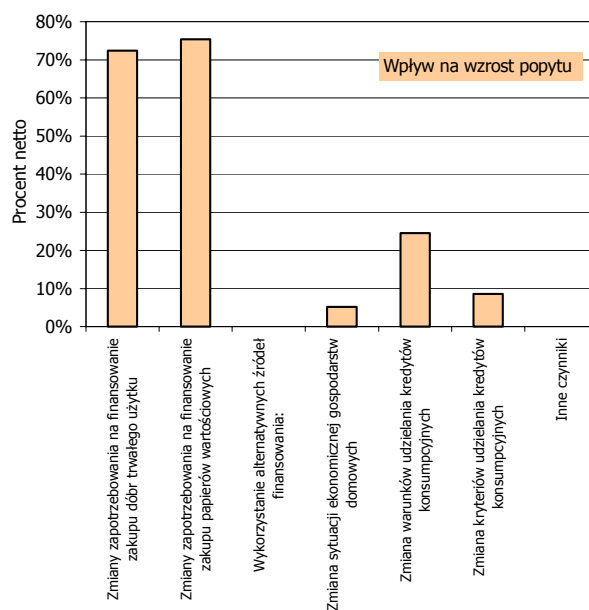
W I kwartale 2005 r. większość banków nie przewiduje zmian w polityce kredytowej w odniesieniu do kredytów dla gospodarstw domowych (zob. wykres 16). Wśród banków, które zamierzają zmienić politykę kredytową przeważają te, które zamierzają złagodzić kryteria i warunki kredytów dla gospodarstw domowych.

W porównaniu do poprzedniego kwartału zmniejszył się odsetek banków zamierzających złagodzić politykę kredytową, w szczególności w segmencie kredytów mieszkaniowych.

W opinii ankietowanych banków, popyt na kredyty dla gospodarstw domowych wzrośnie w I kwartale 2005 r. (zob. wykres 17). Chociaż żaden z banków nie przewiduje spadku popytu na kredyt, zmniejszył się jednak w porównaniu do przewidywań z poprzedniego kwartału odsetek banków oczekujących wzrostu popytu. W poprzednim kwartale część banków prognozowała znaczący wzrost popytu.

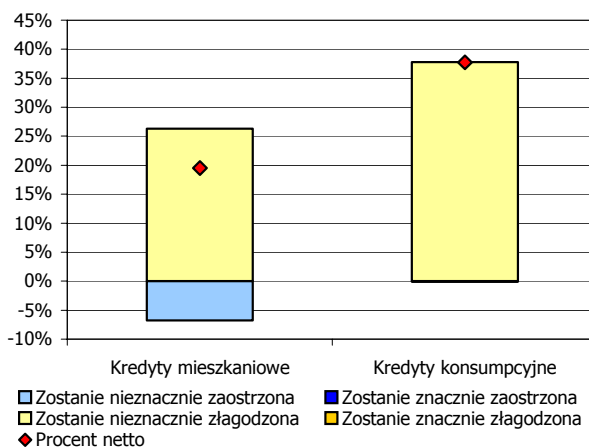
Wykres 15

Przyczyny zmian popytu na kredyty konsumpcyjne

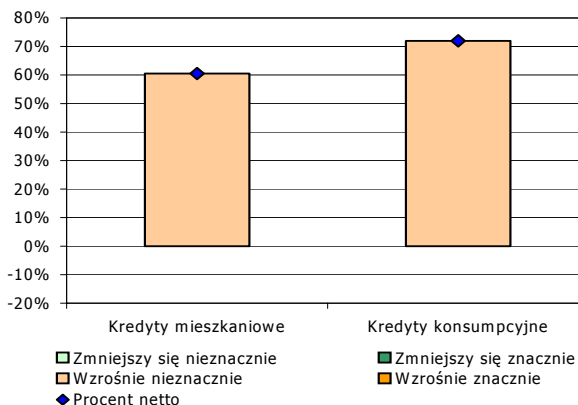
Wykres 16

Prognoza zmian w polityce kredytowej – gospodarstwa domowe

Wykres 17

Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych – prognoza

Załącznik 1

Metodologia

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbięciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1

**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w październiku i listopadzie 2004 r., czyli w okresie, którego dotyczy ankietę.² Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, str. 71-114.

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie były dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w grudniu 2004 r. ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.